

3. Киктева К. С. Методика формирования иноязычных межкультурных умений письменной речи юристов (неязыковой вуз, английский язык) : автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук / К. С. Киктева. – М., 2009.
4. Мариничева А. В. Межкультурная коммуникативно-профессиональная компетентность как фактор подготовки квалифицированных специалистов : дисс. ... канд. социол. наук / А. В. Мариничева. – Н. Новгород, 2003. – 207 с.
5. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова ; [Изд. 2-е, дораб.]. – М. : МГУ, 2004. – 352 с.
6. Хоменко А. В. Формирование вторичной языковой личности как фактор совершенствования иноязычной подготовки в экономических вузах / А. В. Хоменко // Филол. науки. Вопр. теор. и практики. – Тамбов : Грамота. – 2013. – № 11 (29): в 2 ч. – Ч. II. – С. 187-190.

Специфіка професійної комунікації іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів у нерідному мовленнєвому середовищі

Приходько А.М.

старший викладач кафедри мовної підготовки

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

м. Харків, Україна

Специфіка формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів у вищих технічних навчальних закладах у полікультурному середовищі українського вишу виявляється у зіставленні особливостей формування професійно-комунікативної компетентності вітчизняних та іноземних студентів, які і визначатимуть напрями формування професійно-комунікативної компетентності, методологічні підходи та освітні технології.

Професійно-комунікативну компетентність майбутніх фахівців технічного профілю розглядаємо як особистісно-професійну якість, яка забезпечує цілісну професійно-комунікативну інженерну діяльність, що виявляється через уміння здійснювати професійне спілкування у різних комунікативних системах, які забезпечують ефективне вирішення професійних завдань.

Схарактеризуємо особливості формування професійно-комунікативної компетентності цього контингенту студентів відповідно до аспекту комунікації у нерідному мовленнєвому середовищі.

Зазначимо, що формування ПКК іноземних студентів у ВТНЗ – процес цілісний та містить кілька етапів залежно від категорії іноземних студентів: пропедевтичний (підготовчий факультет для далекого зарубіжжя, мовні курси, шкільна базова підготовка для іноземців із країн ближнього зарубіжжя) та основний (бакалаврат та магістратура).

І. Сладких, досліджуючи поняття «готовності до навчання іноземних студентів груп довузівської підготовки у вищих технічних навчальних закладах» [4] зауважує на цілісності цього утворення, оскільки воно, по-перше, має забезпечувати успішну діяльність в іншомовному соціокультурному просторі в умовах технічного ВНЗ, а по-друге, обумовлюється рівнем розвитку й ефективною мобілізацією всіх психофізіологічних систем, ступенем сформованості різнобічно освіченої професійно компетентної творчої особистості. Тому готовність студентів на цьому етапі має

визначатися не тільки зарахуванням за сертифікатом або вступним іспитом, але й за результатами співбесіди із адміністрацією факультету, який здійснює підготовку іноземних громадян, а також за результатами співбесіди із майбутнім куратором – викладачем мовної підготовки, який, як свідчить практика, стає для іноземного студента на всіх етапах його професійної підготовки надійним помічником і координатором.

Саме на етапі довузівської підготовки, зазначає О. Резван, студенти мають подолати комунікаційний рівень володіння мовою країни навчання перейти від нього до рівня спілкування, яке містить комунікаційний рівень і соціально-психологічний чинник, а також підготуватися до професійного спілкування з викладачами або носіями мови у їхній професійній галузі діяльності. Дослідниця визначила також такі комунікативні рівні студентів-іноземців:

- комунікація - мета: володіння мовними засобами;
- спілкування (комунікація + соціальний чинник) - мета: реалізація діяльності, безпосередні стосунки;
- професійне спілкування – мета: обмін інформацією, організація діяльності, пізнання один одного.

Проте іноземні студенти із країн ближнього зарубіжжя комунікаційного рівня, а також рівня спілкування (комунікативної компетентності) мають досягти на батьківщині або на додаткових мовних курсах. Проте почасти зазначений контингент студентів не виявляє на етапі професійної підготовки достатній рівень сформованості зазначеної компетентності.

Метою довузівської підготовки іноземних студентів, підкреслює Є. Іонкіна, є здійснення навчально-пізнавальної діяльності згідно із програмами вищої професійної освіти нерідною мовою у нерідному соціокультурному середовищі, тобто сформувані в іноземних студентів професійно-мовленнєву компетентність на такому рівні, який дозволить здійснювати професійне спілкування на етапі фахової підготовки. Професійно-мовленнєву компетентність іноземних студентів дослідниця визначає як сукупність особистісних якостей іноземного студента (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, здатності до спілкування та ведення професійної діяльності на нерідній для нього мові), обумовлених досвідом його навчальної діяльності.

Науковець слушно зазначає, що однією з характеристик професійно-мовленнєвої компетентності іноземних студентів є постійний динамізм та незавершеність [2] Це явище пояснюємо тим, що в іноземного студента рівень умотивованості у набутті зазначеної компетентності значно вищий, ніж у студентів, які навчаються у звичному, не новому, рідному для них середовищі.

У межах нашого дослідження актуалізуємо ті проблеми, які виникають у іноземних студентів різних національних груп у вищих технічних навчальних закладах під час здійснення комунікації нерідною мовою у навчальному процесі на етапі фахової підготовки. У цьому контексті вважаємо необхідним конкретизувати суть понять: «комунікація» та «спілкування». Філософський словник визначає комунікацію (від лат. *communicatio* – повідомлення, передача) як смисловий та ідеально-змістовий аспект соціальної взаємодії людей. За типом семіотичних засобів,

що використовуються в комунікативному процесі, виділяють мовну (мовленнєву), паралінгвістичну (жести, міміка, мелодія мовлення тощо) та речово-знакову (наприклад, художня література) комунікації [4: 497]. Термін «комунікація» у соціології, психології й педагогіці використовується для позначення засобів зв'язку будь-яких об'єктів матеріального й духовного світу, процесу передачі інформації від однієї людини до іншої, а також передачі й обміну інформації в суспільстві з метою впливу на соціальні процеси [2].

Спілкування є соціально зумовленим процесом міжсуб'єктних стосунків у різних сферах їх життєдіяльності. Тому комунікація – поняття більш широке, ніж спілкування.

Слід зазначити, що студент-іноземець, разом із українськими студентами, виступає також як одиниця комунікації у професійному середовищі (практичні заняття, конференції, захист наукових робіт, навчальна виробнича практика). У навчанні професійному спілкуванню студентів – майбутніх фахівців технічного профілю центральне місце посідає професійний діалог. Відомо, що акт сприйняття мовлення складається із тексту, що сприймається, із засобу передачі інформації (зорової, слухової), а також із реципієнта, який сприймає інформацію. Якщо в одному із складових наявні певні «порушення», то, відповідно, ускладнюється процес розуміння почутої інформації. У самому тексті лексика (у тому числі стилістично забарвлена), типи зв'язку слів, синтаксична організація тексту та інше викликають труднощі у розумінні для реципієнта-іноземця. Звуковий спосіб передачі тексту також призводить до проблем розуміння почутого. Це пояснюється тим, що, наприклад, викладачам фахових дисциплін притаманні індивідуальна манера говоріння, інтонування, артикуляції, тембр голосу, темп повідомлення інформації, використання професійного сленгу. І якщо українські студенти швидко сприймають темп мовлення викладача, слова, які використовуються у певній технічній «царині», перифрази або афоризми, якими забарвлене мовлення викладачів-«технарів», українським студентам також притаманна семантична здогадка, якщо викладач використовує певні прийоми екстралінгвістичного спілкування, вони здатні швидко реагувати і відповідати на запитання викладача, розуміють то іноземні студенти – представники різних типів культур – відчують значні труднощі з різних причин: через відсутність достатньо сформованих певних знань та умінь, особистісних якостей, а також національних культурних особливостей. До того ж відомо, що при звуковому способі передачі інформації неможливо повернутися до почутого, а також почасти під час професійного спілкування відсутні візуальні опори.

Отже, відхилення від норми в акті комунікації з іноземними студентами визначаються багатьма факторами, серед яких - недостатня підготовленість реципієнта, у нашому випадку іноземного студента (володіння лексикою, граматикую, синтаксичною будовою нерідної мови, екстралінгвістичними засобами спілкування та інше).

Список источников:

1. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации : учеб. /Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 352 с.

2. Ионкина Е. С. Профессионально-языковая компетентность иностранного студента V Междун. научно-практ.я конф. "Наука в информационном пространстве" (30-31 октября 2009 г) Волгоградский государственный технический университет. / Режим доступа: <http://www.confcontact.com/2009ip/ionkina.php>
3. Новейший философский словарь / Сост. А. Грицанов. – Минск, 2001. – 1280 с., с. 497
4. Сладких І. А. Формування готовності студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у вищих технічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Сладких І.А. – Харків, 2014. – 304с.

Формирование профессиональной компетенции в процессе обучения будущего менеджера в коммуникативном аспекте

Самосенкова Т.В.

профессор кафедры русского языка и межкультурной коммуникации Белгородского государственного национально-исследовательского университета (НИУ «БелГУ») г. Белгород, Россия

В современном понимании менеджер (англ., *manager* – управляющий) – это руководитель или управляющий, занимающий постоянную должность и наделенный полномочиями в области принятия решений по конкретным видам деятельности предприятия, фирмы, организации.

К менеджеру любого уровня предъявляются высокие требования: 1) наличие общих знаний, касающихся управления предприятием; 2) компетентность в вопросах технологии производства; 3) владение навыками администрирования, предпринимательства; 4) принятие обоснованных и компетентных решений; 5) умение предвидеть тенденции развития хозяйственной конъюнктуры и т.д.

Важнейшим требованием к менеджеру любого уровня, по нашему мнению, является наличие знаний в области профессионального общения, поэтому формирование коммуникативной компетенции менеджера – важнейшая часть подготовки иностранных студентов. Обучение специалистов экономических профессий – процесс длительный и кропотливый. В этом случае роль преподавателя РКИ особая, так как изучение русского языка – необходимое условие получения знаний по основным дисциплинам. Главной задачей преподавателя РКИ является формирование у студентов-иностранцев (будущих менеджеров) иноязычной коммуникативной компетенции, которая включает в себя языковую, речевую, социокультурную и профессиональную компетенции. Знание структуры изучаемого языка, адекватное употребление языковых единиц в речи, умение соотносить их с национально-культурной семантикой – это языковая компетенция. Речевая компетенция предполагает владение правилами речевого поведения, их использование соответственно ситуации в речи, способность понимать и порождать речевое высказывание. Социокультурная компетенция складывается из знания социальной и культурной жизни чужой страны, из учета опыта родной и неродной культур, из умения распознавать и анализировать ситуацию на иностранном языке, оценивать ее. Отметим, что структура профессиональной компетенции включает в себя лингвистический компонент, информационный компонент, культурологический